




สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
Trade Policy and Strategy Office

กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด
กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ -

กระบวนการจัดทำและเผยแพร่ดัชนีเศรษฐกิจการค้า

ดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด

๑. ความต้องการของผู้รับบริการ


- ๑.๑ ผู้รับบริการสามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการ จาก Website ได้สะดวก รวดเร็ว
- ๑.๒ เจ้าหน้าที่สามารถให้บริการแก่ผู้รับบริการ ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และประทับใจ

๒. กฎหมาย และระเบียบ



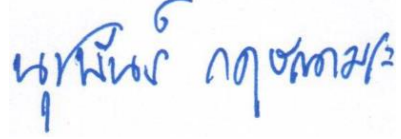

- ๒.๑ พระราชกฤษฎีกา การจัดระเบียบราชการกรมสารสนเทศในกระทรวงเศรษฐกิจ พ.ศ. ๒๔๘๕ กำหนดให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมสถิติด้านระดับราคาและค่าครองชีพ
- ๒.๒ กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๒๒ ก หน้า ๘ ข้อ ๑๒
- ๒.๓ บันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดทำดัชนีเศรษฐกิจการค้าระหว่างกระทรวงพาณิชย์กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ International Monetary Fund (IMF)


๓. ประสิทธิภาพของกระบวนการ

- ๓.๑ เป็นไปตามระเบียบและวิธีการทางสถิติ
- ๓.๒ เป็นไปตามหลักการจัดทำดัชนี

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ -


๑. วัตถุประสงค์
๒. ขอบเขต
๓. คำจำกัดความ
๔. ความรับผิดชอบ
๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
๖. มาตรฐานการปฏิบัติงาน
๗. เอกสารอ้างอิง
๘. แบบฟอร์มที่ใช้
๙. เอกสารบันทึก

จัดทำโดย	ตรวจสอบโดย	อนุมัติโดย
 (นางสาวอรอุษา เศรษฐศรีดำรง) นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ	 (นายนิกร มากเขียว) นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ	 (นางนุชพันธ์ กฤษณามระ) ผู้อำนวยการกองดัชนีเศรษฐกิจการค้า
 (นางสาวธัญญาดา คงพร้าว) นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ		

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ -

ประวัติการแก้ไข

วันที่บังคับใช้	แก้ไขครั้งที่	ข้อความ
๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๓	๐๐	เอกสารออกใหม่
๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๗	๐๑	๑) แก้ไข <u>แผนผังขั้นตอนกระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค</u> ๒) แก้ไข <u>ผู้ตรวจสอบและผู้อนุมัติ</u> ๓) แก้ไข <u>ข้อ ๓. คำจำกัดความ</u> ๔) แก้ไข <u>ข้อ ๔. ความรับผิดชอบ</u> ๕) แก้ไข <u>ข้อ ๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน</u> ๖) แก้ไข <u>ข้อ ๖.๓.๒ การจัดทำน้ำหนักรายการสินค้า (Weight)</u> ๗) แก้ไข <u>ข้อ ๖.๕ ศักยภาพวิเคราะห์แหล่งจัดเก็บราคาสินค้าขายปลีก/บริการ</u> ๘) แก้ไข <u>ข้อ ๖.๙ ประมวลผลดัชนี</u> ๙) แก้ไข <u>ข้อ ๖.๑๑ เผยแพร่และให้บริการ</u> ๑๐) แก้ไข <u>ข้อ ๙. เอกสารบันทึก</u>

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑/๒๑

๑. วัตถุประสงค์

ระเบียบปฏิบัติงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด

๒. ขอบเขต

ระเบียบปฏิบัติงานฉบับนี้รายละเอียดครอบคลุมการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การกำหนดวัตถุประสงค์จนถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ ประมวลผลและเผยแพร่ดัชนีราคา

๓. คำจำกัดความ

- ดัชนี (Index)

ตัวชี้วัดการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงข้อมูลต่าง ๆ ที่เราสนใจ

- ดัชนีราคา (Price Index)

ตัวชี้วัดการเคลื่อนไหวหรือการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้ากลุ่มที่เราสนใจในช่วงเวลาต่าง ๆ เปรียบเทียบกับปีฐาน

- ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index)


ตัวชี้วัดการเปลี่ยนแปลงค่าครองชีพของผู้บริโภคกลุ่มที่เราสนใจ โดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคกลุ่มนั้นใช้บริโภคเป็นประจำในช่วงเวลาหนึ่งเปรียบเทียบกับปีฐาน

- ครัวเรือนดัชนี (Index Household)

ครัวเรือนผู้บริโภคที่เราสนใจศึกษาค่าใช้จ่ายในสินค้าและบริการต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ โดยลักษณะครัวเรือนจะประกอบด้วย ขนาดของครัวเรือน ที่ตั้งครัวเรือน และรายได้ของครัวเรือน รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงิน

- ค่าใช้จ่ายไม่เป็นตัวเงิน (Expenditures in kind)

ครัวเรือนที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายและสวัสดิการในด้านต่าง ๆ อาทิ ค่าเช่าที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ดังนั้น เพื่อให้สะท้อนการใช้จ่ายที่แท้จริงของครัวเรือน ในการพิจารณากรอบครัวเรือนดัชนีราคาผู้บริโภค จะมีการพิจารณาตัดครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงินสูงออกจากกรอบครัวเรือนดัชนีฯ

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๒/๒๑

- การอุดหนุน (Subsidy)

สวัสดิการที่ครัวเรือนได้รับจากรัฐบาลในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การรักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียน การโดยสารรถสาธารณะต่าง ๆ เป็นต้น

- ตะกร้าสินค้า (Market Basket)

รายการสินค้าและบริการ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค โดยเลือกรายการสินค้าที่ครัวเรือนดัชนีนิยมใช้ในการบริโภคเป็นประจำ โดยปกติรายการเหล่านี้ได้มาจากการสำรวจค่าใช้จ่ายครัวเรือน จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ

- การบริโภคสินค้าและบริการ


การบริโภค คือ การใช้สินค้าและบริการโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของตน การสำรวจและบันทึกข้อมูลการบริโภคนั้นไม่สามารถดำเนินการโดยตรงได้ ดังนั้น การบริโภคจึงถูกสำรวจและบันทึกด้วยมูลค่าในแต่ละช่วงระยะเวลาแทน

การบริโภคสินค้าหรือบริการ หมายถึง สิ่งที่สมาชิกในครัวเรือนใช้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นของตนเองตามค่าจำกัดความแล้ว สินค้าอุปโภคบริโภคหรือบริการจะให้ Utility หรือความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยครัวเรือนสามารถได้รับสินค้าและบริการได้จาก ๔ วิธีหลัก (Total acquisitions) ดังนี้

๑. ซื้อสินค้าและบริการผ่านการทำธุรกรรมทางการเงิน
๒. ผลิตสินค้าและบริการด้วยตัวเอง
๓. ได้รับสินค้าและบริการเป็นค่าตอบแทนจากงานที่รับผิดชอบ (Income in kind) เช่น ที่อยู่อาศัยหรือเครื่องแต่งกายที่ได้รับการสนับสนุนจากสถานประกอบการ
๔. ได้รับสินค้าและบริการเป็นของขวัญหรือได้รับโอนจากหน่วยเศรษฐกิจอื่น

- น้ำหนักรายการสินค้า (Weight)

คือ การให้ความสำคัญแก่รายการสินค้าและบริการที่ครัวเรือนดัชนีใช้บริโภค ตามค่าใช้จ่ายที่จ่ายออกไป โดยสินค้าที่มีน้ำหนักมากจะแสดงถึงการที่ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้านั้นมาบริโภคมาก ส่วนสินค้าหรือบริการที่มีน้ำหนักน้อยก็แสดงถึงการที่ผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้านั้นมาบริโภคน้อย

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๓/๒๑

- ปีฐาน (Base Year)

ปีที่กำหนดให้ดัชนีราคาผู้บริโภคเฉลี่ยทั้งปีมีค่าเท่ากับ ๑๐๐ ซึ่งเป็นปีที่มีการสำรวจจากโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่มีการสำรวจข้อมูลสมบูรณ์ทั้งรายได้ และมีรายละเอียดของค่าใช้จ่ายในระดับรายการสินค้าและบริการในการซื้อมาบริโภค ซึ่งปกติจะเลือกปีที่ภาวะเศรษฐกิจเป็นปกติ ไม่เกิดอุทกภัย ภัยพิบัติ หรือภาวะสงคราม

- การปรับน้ำหนัก (Reweight)

คือ การปรับน้ำหนักรายการสินค้าและบริการที่อยู่ในตะกร้าสินค้าที่นำมาคำนวณดัชนีให้ทันสมัยใกล้เคียงกับรูปแบบในการบริโภคของครัวเรือนดัชนีในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น โดยปกติการปรับน้ำหนักจะได้ข้อมูลมาจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ล่าสุด

- การปรับโครงสร้าง (Restructure)

คือ การปรับโครงสร้างรายการสินค้าและบริการ การจัดหมวดหมู่ การเพิ่มลดรายการสินค้าต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคให้ทันสมัย ใกล้เคียงกับภาวะที่ผู้บริโภคใช้จ่ายมากขึ้น โดยปกติการปรับโครงสร้างรายการสินค้ามักจะทำควบคู่กับการปรับน้ำหนัก

- การปรับปีฐาน (Rebase)


คือ การปรับปีที่เป็นฐานในการคำนวณเปรียบเทียบดัชนี มักจะทำควบคู่ไปกับการปรับน้ำหนัก และการปรับโครงสร้างดัชนี แต่ไม่จำเป็นเสมอไป โดยทั่วไปมักจะทำในกรณีเพื่อไม่ให้ตัวเลขดัชนีสูงมากเกินไป หรือเพื่อเน้นให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและน้ำหนักดัชนีครั้งใหม่

- ค่าเช่าเท่าเทียม (Equivalent Rent)

คือ ค่าเช่าบ้านที่ประมาณขึ้นจากการที่ผู้บริโภคอยู่อาศัยบ้านของตนเอง แต่ไม่ได้มีการจ่ายเงินค่าเช่าออกไปจริง ๆ

- ราคาสัมพัทธ์ (Relative Price)

คือ สัดส่วนที่ได้จากการคำนวณเปรียบเทียบราคาสินค้าเดียวกันในเดือนปัจจุบันเทียบกับเดือนที่ผ่านมา

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๔/๒๑

- **ความสำคัญเปรียบเทียบ (Relative Importance)**

คือ สัดส่วนของค่าใช้จ่ายของครัวเรือนดัชนีในสินค้ารายการหนึ่ง ๆ ต่อค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมดของตะกร้าสินค้าในแต่ละเดือน

- **การเปลี่ยนแปลงเฉพาะของสินค้า (Specification Change) หรือ การเปลี่ยนสเปค**

คือ เมื่อสินค้าที่อยู่ในตะกร้าสินค้าไม่มีจำหน่ายหรือหายไปจากท้องตลาด จึงต้องหาสินค้าชนิดเดียวกันและมีลักษณะใกล้เคียงกันกับสินค้าเดิมมากที่สุดเข้ามาทดแทน

- **การสร้างราคาทดแทน (Price Imputation)**

คือ การสร้างราคาสินค้าที่นำมาใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค ในกรณีที่สินค้าที่เคยนำมาคำนวณมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งจากปริมาณ ลักษณะจำเพาะ หรือคุณภาพ หรือในกรณีที่สินค้านั้นขาดหายไปจากตลาดไม่สามารถนำมาคำนวณดัชนีได้

- **การคงราคา (Constant Price)**


คือ การที่ไม่สามารถหารราคาสินค้าที่อยู่ในตะกร้าสินค้าบางรายการในเดือนนั้น ๆ มาคำนวณดัชนีราคาได้ จึงนำราคาสินค้าเดียวกันของเดือนที่ผ่านมา มาใช้ในการคำนวณดัชนีปีก่อน

- **การเชื่อมราคาสินค้า (Price Link)**

คือ การที่สินค้ามีการเปลี่ยนแปลงลักษณะจำเพาะ หรือสินค้าขาดหายไป ทำให้ต้องมีการหารราคามาใช้ในการคำนวณดัชนี ซึ่งในทางปฏิบัติมี ๓ แบบ คือ

การเชื่อมแบบที่ ๑ (Price Link ๑) คือ การเชื่อมราคาสินค้ากรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะของสินค้า และไม่สามารถหารราคาสินค้าใหม่ในเดือนที่ผ่านมาเพื่อใช้คำนวณหาราคาสัมพัทธ์ได้ ดังนั้น จึงกำหนดให้ราคาสินค้าใหม่ในเดือนที่ผ่านมา เท่ากับราคาสินค้าใหม่ในเดือนปัจจุบัน ทำให้ราคาสัมพัทธ์เท่ากับ ๑๐๐ คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคา

การเชื่อมแบบที่ ๒ (Price Link ๒) คือ การเชื่อมราคาสินค้ากรณีที่มีการเปลี่ยนแหล่งจัดเก็บสินค้า เนื่องจากสินค้าจากแหล่งเดิมไม่มีจำหน่าย และไม่สามารถหารราคาสินค้าเดิมจากแหล่งใหม่เพื่อใช้คำนวณหาราคาสัมพัทธ์ได้ ดังนั้น จึงใช้ราคาสินค้าจากแหล่งใหม่ในเดือนปัจจุบัน แทนราคาสินค้าในเดือนที่ผ่านมา ทำให้ราคาสัมพัทธ์เป็น ๑๐๐ คือ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงราคาเช่นกัน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๕/๒๑

การเชื่อมโยงแบบที่ ๓ (Price Link ๓) คือ การเชื่อมราคาสินค้ากรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะจำเพาะของสินค้า หรือมีการเปลี่ยนแปลงแหล่งจัดเก็บราคาสินค้า แต่สามารถหาราคาสินค้าใหม่ของเดือนที่ผ่านมาได้ การคำนวณราคาสัมพัทธ์ของสินค้าใหม่ก็ใช้ราคาจริงในเดือนปัจจุบันเทียบกับราคาจริงในเดือนที่ผ่านมาได้ หรือกรณีที่ราคาที่ใช้ในการคำนวณดัชนีเดือนก่อนมีความผิดพลาด จึงใช้การเชื่อมโยงแบบที่ ๓ ในการปรับแก้ราคาสินค้าเดือนก่อนหน้านี้ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

- **แบบสำรวจข้อมูลราคา** หมายถึง แบบที่ใช้สอบถามข้อมูลราคาสินค้าประจำเดือน ประกอบด้วย รายการสินค้า ลักษณะจำเพาะสินค้า แหล่งจัดเก็บ หน่วย ราคา สถานที่ติดต่อ สำหรับให้เจ้าหน้าที่จัดเก็บราคาใช้บันทึกราคาสินค้า หรือให้บริษัทตัวแทนบันทึกข้อมูล


๔. ความรับผิดชอบ

๔.๑ ผู้อำนวยการกองดัชนีเศรษฐกิจการค้า และ พาณิชย์จังหวัด : กำกับ ดูแล

๔.๒ หัวหน้ากลุ่มงาน : ควบคุม ตรวจสอบ


๔.๓ นักวิชาการพาณิชย์ : วิเคราะห์ จัดทำ และเผยแพร่

๔.๔ ลูกจ้างเหมาบริการ : จัดเก็บ และบันทึกข้อมูล

 <p>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</p>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๖/๒๑

๕. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ลำดับที่	ระยะเวลา	กิจกรรมการ	รายละเอียดงาน	ผู้รับผิดชอบ	เอกสารอ้างอิง
1	3 วัน	กำหนดวัตถุประสงค์ดัชนีราคาผู้บริโภค	ศึกษาประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคสำหรับวัดค่าครองชีพของครัวเรือนกลุ่ม/พื้นที่ที่สามารถวัดภาวะเงินเฟ้อของประเทศได้อย่างแท้จริง	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. Price Statistics ของ IMF 3. Bureau of Labor Statistics ของ BLS 4. Australian Bureau of Statistics ของ ABS
2	2 วัน	กำหนดนิยาม	1. พิจารณานิติสัมพันธ์ภาพ ระบบราคาเป็นไปตามภาวะอุปสงค์และอุปทานของระบบเศรษฐกิจ 2. เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับการเปรียบเทียบค่าดัชนี	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. Price Statistics ของ IMF 3. Bureau of Labor Statistics ของ BLS 4. Australian Bureau of Statistics ของ ABS
3	10 วัน	จัดทำโครงสร้างดัชนี	1. ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำโครงสร้างหมวดหมู่ กลุ่มรายการสินค้าและรหัสดัชนีให้ถูกต้องและเป็นระบบ 2. ปรับปรุงโครงสร้างสินค้าตามระบบ COICOP ขององค์การสหประชาชาติ	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. ข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. Price Statistics ของ IMF 3. Bureau of Labor Statistics ของ BLS 4. Australian Bureau of Statistics ของ ABS 5. คู่มือการทำหนดกรอบครัวเรือนดัชนี
4	20 วัน	คัดเลือกรายการสินค้า	1. คัดเลือกรายการสินค้าและกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้าที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในท้องตลาดแต่ละพื้นที่ 2. คัดเลือกโดยการสุ่มทางสถิติเพื่อคัดเลือกสินค้าสำหรับจัดเก็บราคา	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. คู่มือการสุ่มตัวอย่าง 2. คู่มือการจัดเก็บราคาสินค้า
5	5 วัน	ศึกษา วิเคราะห์แหล่งจัดเก็บ	1. ระดับประเทศ คัดเลือกตัวแทนจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ให้กระจายทั่วทุกภูมิภาค 2. ระดับจังหวัด คัดเลือกตัวแทนร้านค้าขายปลีกและบริการ ที่ผู้คนส่วนใหญ่นิยม	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. ข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ 2. ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง 3. แบบสำรวจข้อมูล
6	20 วัน	สำรวจ คัดเลือกตัวแทนแหล่งจัดเก็บร้านค้าขายปลีกบริการและตัวอย่างสินค้า	สำรวจ ปรับปรุง ร้านค้าตัวแทนให้มีความทันสมัย และปรับปรุงตัวอย่างสินค้าให้มีความสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคของประชาชนในสภาพเศรษฐกิจที่เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ ลูกจ้างเหมาบริการ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง 3. จัดทำแผนที่ร้านค้า / บ้านเช่า 4. แบบสำรวจข้อมูล
7	16 วัน	จัดเก็บ / บันทึก / ส่งราคาสินค้าขายปลีก / บริการ 5 ภาค	บริการผู้จัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค (ตลอดทั้งเดือน)	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ ลูกจ้างเหมาบริการ	1. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค 2. แผนที่ร้านค้า / บ้านเช่า 3. ปฏิทินการจัดเก็บราคา 4. แบบสำรวจข้อมูล
8	10 วัน	ตรวจสอบราคาสินค้าขายปลีกบริการ 5 ภาค		นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	1. โปรแกรมตรวจสอบราคาส่งทางเทคนิคสถิติ 2. คู่มือการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค
9	2 วัน	ประมวลผลดัชนีราคาตรวจสอบ 5ภาคประเทศ		นักวิชาการพาณิชย์	โปรแกรมสำเร็จรูป
10	7 วัน	วิเคราะห์/จัดทำรายงานดัชนีราคาผู้บริโภคภูมิภาค 5 ภาค / ประเทศ	1. วิเคราะห์ความเคลื่อนไหวของดัชนีราคาผู้บริโภคระดับประเทศ และภูมิภาค 5 ภาค 2. จัดทำรายงานดัชนีราคาผู้บริโภค	นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ	รายงานดัชนีประจำเดือน
11	1 วัน	เผยแพร่ดัชนีราคาผู้บริโภคภูมิภาค 5 ภาค / ประเทศ	1. เผยแพร่ดัชนีราคาผู้บริโภค ทุกวันทั้งของเดือนตามช่องทางบริการต่างๆ 2. นำเสนอเป็นเอกสารการวิเคราะห์ นำเสนอต่อรัฐมนตรี ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงและหน่วยงานต่างๆ	เจ้าหน้าที่ทุกคน	1. รายงานดัชนีราคาผู้บริโภครายเดือน 2. เว็บไซต์ www.price.moc.go.th 3. รายงานต่อผู้บริหารทุกระดับ 4. เผยแพร่ข้อมูล 8 ช่องทาง

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๗/๒๑

๖. มาตรฐานการปฏิบัติงาน

๖.๑ กำหนดวัตถุประสงค์

นักวิชาการพาณิชย์ เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าดัชนีราคาผู้บริโภคที่จัดทำมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดค่าครองชีพของครัวเรือนผู้บริโภคกลุ่มไหน ครัวเรือนนั้นมีที่ตั้งอยู่ที่ไหน มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเท่าใด และมีรายได้เท่าไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นตัวเงินต่อครัวเรือนต่อเดือนเท่าไร ครัวเรือนที่เรากำหนดขึ้นจะเรียกว่า ครัวเรือนดัชนี

ครัวเรือนดัชนี คือ ครัวเรือนที่กำหนดขึ้นเพื่อศึกษาค่าใช้จ่าย และนำมาเป็นแบบในการศึกษารูปแบบการบริโภค รายการสินค้า และหาน้ำหนักค่าใช้จ่ายในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค ในการกำหนดครัวเรือนดัชนี โดยทั่วไปจะกำหนดจากครัวเรือนในภาคเอกชน (Private household) ทั่วไป แต่จะไม่รวมครัวเรือนที่เป็นของรัฐบาล หรือกึ่งรัฐต่าง ๆ หรือครัวเรือนเฉพาะ (Institution household) ได้แก่ ครัวเรือนในค่ายทหาร ในสถานกักกันต่าง ๆ หรือคนที่อยู่ในบ้านพักคนชรา หรือวัด เป็นต้น


ในการกำหนดครัวเรือนดัชนีนั้น ควรจะต้องให้ครัวเรือนที่กำหนดสะท้อนราคาสินค้าและบริการกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการวัดใช้การบริโภคให้มากที่สุด ในทางปฏิบัติมักคำนึงถึง ๒ ปัจจัย คือ

๑. ความครอบคลุม (coverage) คือ ครัวเรือนดัชนี ควรจะครอบคลุมครัวเรือนประชากรกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการวัดให้มากที่สุด

๒. ความสอดคล้องในการบริโภค (homogeneity within group) ของครัวเรือนดัชนีไม่ควรจะมีความแตกต่างกันมากในเรื่องรายได้ซึ่งจะนำไปสู่รูปแบบในการบริโภคที่แตกต่างกันมาก ฉะนั้นเราต้องกำหนดให้แน่ชัดว่ากลุ่มครัวเรือนช่วงรายได้ไหนที่เราต้องการวัด เพื่อดัชนีที่จัดทำสะท้อนค่าครองชีพได้ดีที่สุด

ในทางปฏิบัติคุณสมบัติทั้งสองมักจะไม่ใช่ไปด้วยกัน เพราะการที่ครอบคลุมกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มต่าง ๆ มาก จะทำให้คุณสมบัติความสอดคล้องในการบริโภคเสียไป เนื่องจากผู้บริโภคต่างกลุ่มกันหรือมีรายได้ต่างกันมาก ๆ จะมีรูปแบบในการบริโภคที่ต่างกัน เช่น ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยมักจะใช้จ่ายในเรื่องอาหารในสัดส่วนที่สูง ขณะที่ครัวเรือนที่มีรายได้สูงมาก ๆ จะใช้จ่ายในเรื่องการพักผ่อนหย่อนใจค่อนข้างมาก

ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาจัดทำ จำนวน ๓ วัน / ครั้ง / การจัดทำดัชนี

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๘/๒๑

๖.๒ กำหนดปีฐาน

นักวิชาการพาณิชย์ของกองดัชนีเศรษฐกิจการค้า ร่วมกับสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นผู้พิจารณากำหนดปีฐานให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นสำหรับเปรียบเทียบค่าดัชนี

การกำหนดให้ปีใดปีหนึ่งเป็นปีฐาน จะพิจารณาปีที่ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ ระดับราคาเป็นไปตามภาวะอุปสงค์และอุปทานของระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในปัจจุบันดัชนีราคาผู้บริโภคกำหนดปีฐานตามปีที่มีการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่มีการสำรวจที่สมบูรณ์ แต่ยังคงยึดหลักของความถูกต้องและทันสมัยเสมอ


กำหนด ๑ ครั้ง / ใช้เวลา ๒ วัน / เมื่อมีการปรับปรุงปีฐาน

๖.๓ จัดทำโครงสร้างดัชนี/น้ำหนักรายการสินค้า

สำหรับดัชนีราคาผู้บริโภค นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานการพาณิชย์ และเจ้าพนักงานสถิติ ต้องศึกษาวิเคราะห์ จัดทำโครงสร้าง กรอบ หมวดหมู่ กลุ่ม รายการสินค้า และรหัสดัชนีให้ถูกต้องและเป็นระบบ การปรับโครงสร้างรายการสินค้าและบริการ การจัดหมวดหมู่ การเพิ่มลดรายการสินค้าต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคให้ทันสมัย ใกล้เคียงกับภาวะที่ผู้บริโภคใช้จ่ายมากขึ้น โดยปกติการปรับโครงสร้างรายการสินค้านั้นมักจะทำควบคู่กับการปรับน้ำหนัก

ดัชนีราคาผู้บริโภคคำนวณจากค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงราคาของรายการสินค้าต่าง ๆ ที่ครัวเรือนดัชนีใช้บริโภคในแต่ละเดือน แต่เนื่องจากรายการสินค้าแต่ละรายการมีความสำคัญไม่เท่ากัน ขึ้นกับค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนดัชนีโดยรวมใช้จ่ายในรายการนั้น ๆ รายการสินค้าที่มีการใช้จ่ายในการบริโภคมากจะมีความสำคัญมาก ในทางตรงกันข้ามรายการสินค้าที่มีการใช้จ่ายในการบริโภคน้อยก็มีความสำคัญน้อย

ค่าใช้จ่ายในการบริโภคของแต่ละรายการสินค้าที่ได้จากการสำรวจฯ จะนำมาคำนวณเปรียบเทียบสัดส่วนกัน เพื่อหาน้ำหนักของแต่ละรายการสินค้า รายการสินค้าที่มีค่าใช้จ่ายมากจะมีน้ำหนักมาก รายการสินค้าที่มีค่าใช้จ่ายน้อยจะมีน้ำหนักน้อย ในทางปฏิบัติเราจะนำทุกรายการที่ได้จากการสำรวจค่าใช้จ่ายผู้บริโภคมาพิจารณาความสำคัญโดยดูจากน้ำหนักของแต่ละรายการสินค้า

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๙/๒๑

๖.๓.๑ โครงสร้างดัชนีราคาผู้บริโภค


ในการจัดทำโครงสร้างดัชนีราคาผู้บริโภคของไทยจะยึดตามแบบที่ผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐฯ ให้คำแนะนำ โดยใช้โครงสร้าง COICOP (Classification of Individual Consumption According to Purpose) ขององค์การสหประชาชาติ

เมื่อได้รายการสินค้าแล้วจะนำรายการสินค้าทั้งหมดมาจัดกลุ่ม แบ่งเป็นหมวด ในกรณีของประเทศไทยจะนำรายการสินค้ามาจัดเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้ ๗ หมวด ดังนี้


- ๑) หมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์
- ๒) หมวดเครื่องนุ่งห่มและรองเท้า
- ๓) หมวดเคหสถาน
- ๔) หมวดการตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล
- ๕) หมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร
- ๖) หมวดการบันเทิง การอ่าน การศึกษา และการศาสนา
- ๗) หมวดยาสูบและเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์

ในแต่ละหมวดใหญ่เหล่านี้ ยังได้จำแนกออกเป็นหมวดย่อย ๆ ได้ดังนี้

- ๑) หมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
 - อาหารปรุงที่บ้าน
 - ข้าว แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง
 - เนื้อสัตว์ เป็ด ไก่ และสัตว์น้ำ
 - ไข่และผลิตภัณฑ์นม
 - ผักและผลไม้
 - เครื่องประกอบอาหาร
 - เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์
 - อาหารสำเร็จรูป
 - อาหารบริโภคในบ้าน
 - อาหารบริโภคนอกบ้าน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๐/๒๑

- ๒) หมวดเครื่องนุ่งห่ม และรองเท้า จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
- ผ้าและเสื้อผ้า
 - ผลิตภัณฑ์รองเท้า
- ๓) หมวดเคหสถาน จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
- ค่าที่พักอาศัย
 - ไฟฟ้า เชื้อเพลิง ประปา และแสงสว่าง
 - สิ่งทอสำหรับใช้ในบ้าน
 - เครื่องใช้เบ็ดเตล็ดในบ้าน
 - เครื่องแต่งบ้าน และบริภัณฑ์อื่นๆ
 - สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทำความสะอาด
- ๔) หมวดการตรวจรักษาและบริการส่วนบุคคล จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
- ค่าตรวจรักษาและค่ายา
 - ค่าใช้จ่ายส่วนบุคคล
 - ค่าบัตรประกันสุขภาพและประกันชีวิต
- ๕) หมวดพาหนะ การขนส่ง และการสื่อสาร จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
- ค่าโดยสารสาธารณะ
 - ยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิง
 - ค่าภาษีและประกันภัยรถยนต์
 - การสื่อสาร
- ๖) หมวดการบันเทิง การอ่าน การศึกษา และการศาสนา จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
- การบันเทิงและการอ่าน
 - การศึกษา
 - การศาสนา
- ๗) หมวดยาสูบและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จำแนกหมวดย่อย ดังนี้
- ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ยาสูบ
 - เครื่องดื่มแอลกอฮอล์

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๑/๒๑

๖.๓.๒ การจัดทำน้ำหนักรายการสินค้า (Weight)

ในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค ไม่สามารถจัดเก็บราคาสินค้าทุกรายการที่ครัวเรือนดัชนีใช้จ่ายในการบริโภคมาคำนวณดัชนีได้ เนื่องจากเปลืองงบประมาณ กำลังคน และใช้ระยะเวลาในการจัดเก็บราคามาก ดังนั้น จึงมีการคัดเลือกรายการสินค้าและจัดทำน้ำหนักในโครงสร้างดัชนี ดังนี้

๑) จากข้อมูลค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน (จากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ) นำค่าใช้จ่ายของสินค้าและบริการอื่น ๆ ของแต่ละกลุ่มย่อย กระจายให้รายการสินค้าและบริการในหมวดย่อยของตนเองตามสัดส่วน แยกพิจารณาเป็นรายจังหวัด ๗๖ จังหวัด

๒) นำรายการสินค้าและบริการในข้อ ๑) มาจัดหมวดหมู่ตามหมวดของดัชนีราคาผู้บริโภค ๗ หมวด และคำนวณหาค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือนจำแนกรายหมวด เพื่อเป็นกรอบค่าใช้จ่ายของแต่ละหมวดสินค้าและบริการ

๓) เรียงค่าใช้จ่ายของรายการสินค้าและบริการในแต่ละหมวดจากมากไปน้อย


๔) คัดเลือกรายการสินค้าและบริการที่สำคัญ เพื่อให้ได้รายการตัวแทนที่สามารถสะท้อนการอุปโภคบริโภคของแต่ละหมวด โดยรายการสินค้าและบริการที่สำคัญ เทียบกับ รายการสินค้าและบริการที่มีค่าใช้จ่ายรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ ๙๘ ของแต่ละหมวดสินค้าและบริการ

๕) รายการสินค้าและบริการที่ไม่ถูกคัดเลือกตามข้อ ๔) จะพิจารณากระจายค่าใช้จ่าย ตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

หมวดอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์

(๑) กระจายตามสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน คือ **การรวมน้ำหนักโดยอ้อม (Indirect Deposit)** คือการเฉลี่ยน้ำหนักของรายการสินค้าที่ไม่ถูกคัดเลือกไปให้รายการสินค้าทุกรายการที่ถูกคัดเลือกในหมวดย่อยเดียวกันตามสัดส่วนน้ำหนักเดิมของสินค้านั้น ๆ ส่วนใหญ่รายการสินค้าที่ไม่เข้าหลักเกณฑ์การรวมน้ำหนักโดยตรงก็จะใช้การเฉลี่ยน้ำหนัก โดยวิธีนี้ เช่น แป้งข้าวเจ้า กระจายให้กลุ่มแป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง

(๒) รวมรายการสินค้าที่มีอัตราประโยชน์เดียวกัน และสามารถใช้ทดแทนกันได้ คือ **การรวมน้ำหนักโดยตรง (Direct Deposit)** คือ การเอาน้ำหนักของรายการที่ไม่ถูกคัดเลือกไปรวมกับรายการที่ถูกคัดเลือกโดยตรง โดยมีหลักเกณฑ์ว่ารายการที่นำไปรวมด้วยนั้นจะต้องมีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น เครื่องในวัวให้รวมกับเนื้อวัว เป็นต้น

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๒/๒๑

(๓) รายการสินค้าและบริการที่บังคับให้ออก จะพิจารณาตามเงื่อนไขดังนี้

- มีแนวโน้มการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต เช่น อาหารโทรสั่ง (Delivery)
- เป็นสินค้าจำเป็นที่ครัวเรือนส่วนใหญ่บริโภคเป็นประจำ และอยู่ในความสนใจ เช่น

ผักชี มะนาว

หมวดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์

(๔) กระจายตามสัดส่วนค่าใช้จ่ายของรายการที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น น้ำหอม กระจายให้

กลุ่มเครื่องสำอาง

(๕) รวมรายการสินค้าที่มีอัตราประโยชน์เดียวกัน และสามารถใช้ทดแทนกันได้ เช่น ยาหม่อง

ให้รวมกับยาบรรเทาปวดกล้ามเนื้อ

(๖) รายการสินค้าและบริการที่บังคับให้ออก จะพิจารณาตามเงื่อนไขดังนี้


- มีแนวโน้มการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นในอนาคต เช่น หน้ากากอนามัย ยาหอม
- เป็นสินค้าจำเป็นที่ครัวเรือนส่วนใหญ่บริโภคเป็นประจำ และอยู่ในความสนใจ เช่น

น้ำมันเชื้อเพลิง LPG

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติจะมีการพิจารณาด้วยว่าเมื่อรวมน้ำหนักของรายการสินค้าที่ไม่ถูกคัดเลือกเข้าไป จะต้องไม่ทำให้รายการสินค้าที่ถูกเพิ่มน้ำหนักมีน้ำหนักมากเกินไป เพราะอาจจะทำให้รายการสินค้านั้นมีความสำคัญมากเกินไปจนความเป็นจริง ส่งผลให้ความเคลื่อนไหวของราคาสินค้านั้น ๆ กระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีมากเกินไป

๖) รวมรายการสินค้าและบริการที่ถูกคัดเลือกตามข้อ ๔) ที่มีอัตราประโยชน์เดียวกัน และอาจมีปัญหาในการจัดเก็บราคา เช่น ปลาถัง ให้รวมกับ ปลาทุ

๗) กรณีที่หมวดย่อยมีจำนวนรายการสินค้าและบริการมาก และมีน้ำหนักของแต่ละรายการใกล้เคียงกัน จะพิจารณาตัดรายการออกโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ๕๐ (เรียงค่าใช้จ่ายในหมวดย่อยจากมากไปน้อย และคัดเลือกรายการสินค้าและบริการที่มีค่าใช้จ่ายรวมกันเป็นร้อยละ ๕๐ ของแต่ละหมวดย่อย (๕๐th percentile))

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๓/๒๑

๘) คำนวณน้ำหนักขั้นสุดท้าย ในแต่ละหมวดจะเหลือเฉพาะรายการสินค้าที่ถูกคัดเลือกและน้ำหนักสุดท้าย คือน้ำหนักหรือค่าใช้จ่ายในรายการนั้นที่ได้จากการสำรวจ รวมกับน้ำหนักที่ได้เพิ่มมาจากข้อ ๕) ในกรณีกระจายน้ำหนักไปรวมกับรายการอื่นที่เกิดขึ้น ผลรวมของน้ำหนักจากทุกรายการสินค้าในทุกหมวดจะต้องเท่ากับค่าใช้จ่ายรวมของผู้บริโภคที่ได้จากการสำรวจโครงสร้างรายการสินค้า และน้ำหนักที่คำนวณได้ของแต่ละรายการสินค้าจะใช้ในการคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคต่อไป จนกว่าจะมีการเปลี่ยนปีฐานในการคำนวณดัชนีครั้งต่อไป

๖.๓.๓ การเชื่อมดัชนีราคาชุดเดิมกับชุดใหม่

ในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค เมื่อมีการปรับปรุงโครงสร้างและน้ำหนักของราคาชุดดัชนีชุดใหม่ ซึ่งแตกต่างจากโครงสร้างและน้ำหนักดัชนีชุดเดิม ขั้นตอนต่อไปคือ ต้องเชื่อมดัชนีราคาชุดใหม่กับชุดเก่าเข้าด้วยกัน เพื่อคำนวณดัชนีต่อไป

ขั้นตอนการเชื่อมดัชนีราคาทั้ง ๒ ชุด มีดังนี้

๑. กำหนดจุดเชื่อมดัชนีว่าเป็นเดือนไหน จุดเชื่อมดัชนี คือ เดือนที่คำนวณดัชนีชุดเก่าเป็นเดือนสุดท้าย


๒. ปรับน้ำหนักดัชนีชุดใหม่จากปีฐาน (ปีที่สำรวจค่าใช้จ่ายผู้บริโภคล่าสุดซึ่งนำมาจัดทำโครงสร้างดัชนีชุดใหม่) มาเป็นน้ำหนักเดือนที่เป็นจุดเชื่อมดัชนี เพื่อให้น้ำหนักดัชนีใหม่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงราคาล่าสุด วิธีการปรับน้ำหนักทำได้ ๓ วิธี คือ

- ปรับโดยใช้ราคาสินค้า คือ ใช้สัมพัทธ์ของราคาสินค้ารายการนั้นแต่ละเดือนคูณน้ำหนักรายการสินค้านั้นจากปีฐานไล่มาจนถึงจุดเชื่อม วิธีนี้จะดีที่สุดเพราะราคาสินค้าจะสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักได้ตรงความจริงที่สุด แต่มีข้อจำกัด คือ ในกรณีที่รายการสินค้าใหม่ ๆ ซึ่งไม่มีอยู่ในโครงสร้างดัชนีเดิม และไม่ได้มีการจัดเก็บราคาสินค้านั้นเตรียมไว้ จะปรับโดยวิธีนี้ไม่ได้

- ปรับโดยใช้ดัชนี คือ ใช้ดัชนีราคาหมวดย่อยที่ใกล้เคียงรายการสินค้านั้นมากที่สุดมาเป็นตัวปรับ วิธีการนี้ทำได้สะดวก แต่อาจจะมีผลคลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงไปบ้าง มักจะใช้ในกรณีที่ไม่มีราคามาเป็นตัวปรับ

- ใช้สัดส่วน ณ ปีฐานเลย โดยไม่ปรับน้ำหนัก ใช้ในกรณีที่ไม่แน่ใจในราคา หรือไม่แน่ใจว่าดัชนีกลุ่มที่จะนำมาปรับน้ำหนักสะท้อนการเคลื่อนไหวของราคาที่เปลี่ยนไปของราคาสินค้าได้ดีหรือไม่

๓. สวมน้ำหนักรายการสินค้าของดัชนีชุดใหม่ที่ปรับแล้ว แทนน้ำหนักดัชนีชุดเก่า ณ จุดที่เชื่อม

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๔/๒๑

๔. คำนวณดัชนีราคาฐานใหม่ ในเดือนที่ต่อจากจุดเชื่อม (ถ้ามีการปรับฐานตัวเลขดัชนี ก็นำดัชนีที่ปรับฐานมาใช้แทนดัชนีเดือนก่อนหน้า แต่ถ้าไม่มีการปรับฐานตัวเลขดัชนีก็ใช้ตัวเลขดัชนีเดือนก่อนหน้านั้นมาใช้คำนวณต่อเนื่องไปเลย)

ใช้ระยะเวลา ๑๐ วัน / ปี


๖.๔ การคัดเลือกรายการสินค้า

ในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค นอกจากความถูกต้องน่าเชื่อถือแล้ว สิ่งอื่นที่ควรคำนึงถึง คือ ความรวดเร็วทันต่อเวลา และความทันสมัย การจัดเก็บราคาสินค้าทุก ๆ ชนิดในแต่ละรายการ ทุกตรา ทุกขนาด จะทำให้ล่าช้ามากและเสียค่าใช้จ่ายสูง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการคัดเลือกตัวอย่างในการจัดเก็บราคาสินค้า

จากผลการสำรวจค่าใช้จ่ายของครัวเรือนดัชนี และการคัดเลือกรายการสินค้า จะทำให้ทราบรายการสินค้าทุกรายการที่จะจัดเก็บราคา แต่ก่อนที่จะให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดเก็บราคานั้นจะต้องมีการกำหนดรายละเอียดลักษณะจำเพาะของสินค้าที่จะจัดเก็บราคาให้แน่ชัดเสียก่อนเนื่องจาก

- (๑) สินค้าแต่ละรายการมีมากมายหลายประเภท เช่น น้ำมันพืช อาจจะมีน้ำมันพืชประเภทต่าง ๆ เช่น น้ำมันรำข้าว น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง น้ำมันผสม เป็นต้น
- (๒) สินค้าแต่ละประเภทมีหลายตรา เช่น น้ำมันปาล์ม มีหลายตรา เช่น มรกต แวว หยก โอลีน เป็นต้น
- (๓) สินค้าแต่ละประเภท มีหลายขนาด (ปริมาณ, น้ำหนัก) แตกต่างกันไป
- (๔) สินค้าบางประเภทมีลักษณะจำเพาะเฉพาะแยกย่อยลงไปอีกมากมาย ขึ้นกับวัตถุดิบที่ใช้ สี กลิ่น คุณภาพ รุ่น หรือเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป

ตามวิธีการคำนวณดัชนีราคาแบบลาสเปร์ มีหลักเกณฑ์ว่า สินค้าที่จะเก็บราคาต้องเป็นสินค้าชนิด ขนาด ลักษณะและตราเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบราคา ฉะนั้นจึงต้องมีการกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้าแต่ละรายการให้แน่ชัดเสียก่อน และจัดเก็บราคาสินค้านั้นตลอดไปจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง เช่น รายการสินค้านั้นไม่เป็นที่นิยมอีกต่อไป หรือสินค้านั้นขาดหายไปจากท้องตลาดหรือเลิกผลิต ก็จะมีการกำหนดลักษณะจำเพาะของรายการสินค้านั้น ๆ ใหม่

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๕/๒๑

การเลือกหรือกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้า มีอยู่ ๒ วิธี คือ

วิธีที่ ๑ วิธีการกำหนดโดยการพิจารณา

การกำหนดลักษณะจำเพาะของสินค้า โดยเลือกสินค้า ชนิด ขนาด ลักษณะ และตรา/ยี่ห้อ ที่นิยมใช้อย่างแพร่หลายในท้องตลาด วิธีการนี้สะดวก ไม่ซับซ้อน สินค้าที่ถูกคัดเลือกโดยวิธีนี้จะเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันทุกท้องที่

วิธีที่ ๒ การกำหนดโดยการสุ่มทางสถิติ

วิธีนี้ใช้หลักสถิติในการเลือกสินค้า โดยมีหลักว่าสินค้าแต่ละชนิดในรายการสินค้านั้น ๆ มีโอกาสที่จะถูกเลือกเป็นตัวแทน แต่ด้วยความน่าจะเป็นที่ไม่เท่ากัน ขึ้นกับปริมาณยอดขายของสินค้าแต่ละชนิดในท้องตลาด วิธีการนี้มีความซับซ้อนกว่าแต่ไม่มีความเอนเอียงในการเลือก และสามารถวัดความคลาดเคลื่อนในการวัดราคาได้

การเลือกโดยวิธีนี้ ลักษณะจำเพาะของสินค้าในรายการเดียวกันอาจจะไม่เหมือนกันในแต่ละท้องที่ ขึ้นกับผลการสุ่ม แต่มีข้อดี คือ

(๑) ขจัดปัญหาสินค้าขาดหาย เพราะสินค้าที่ถูกเลือกมานั้น มีจำหน่ายในท้องที่นั้นอย่างแน่นอน

(๒) ทำให้ดัชนีราคาผู้บริโภควัดระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปได้ดีขึ้น เพราะในกรณีที่กำหนดสินค้าโดยวิธีพิจารณา ถ้าสินค้านั้นมีการเคลื่อนไหวของราคานั้นจะทำให้ดัชนีราคาเคลื่อนไหวน้อย ในทางตรงกันข้าม ถ้าสินค้านั้นมีการเปลี่ยนแปลงราคามาก จะทำให้ดัชนีราคาเคลื่อนไหวมากตามไปด้วย แต่ในการเลือกโดยการสุ่มทางสถิติจะทำให้ได้สินค้าหลากหลาย ซึ่งจะสะท้อนความเป็นจริงในการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าในรายการนั้นได้ดีกว่า

(๓) สามารถวัดประเมินผลความผิดพลาดในการจัดเก็บราคาสินค้าที่เกิดขึ้นได้


ใช้ระยะเวลา ๒๐ วัน / ครั้ง / เมื่อมีการปรับปรุง

๖.๕ ศึกษา วิเคราะห์ แหล่งจัดเก็บราคาสินค้าขายปลีก / บริการ

การเลือกพื้นที่และแหล่งจัดเก็บสินค้า นับได้ว่าเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภค พื้นที่และแหล่งจัดเก็บราคาสินค้าที่ดี จะสะท้อนราคาสินค้าและบริการที่ครัวเรือนดัชนีใช้จ่ายในการซื้อสินค้าได้เป็นอย่างดี

ในทางปฏิบัติ กองดัชนีเศรษฐกิจการค้ามีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกอำเภอเพื่อเป็นตัวแทน ดังนี้

(๑) เป็นอำเภอที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจการค้าของจังหวัดนั้น เช่น เป็นอำเภอท่องเที่ยว อำเภอที่มีการค้าชายแดน อำเภอที่เป็นแหล่งผลิตการเกษตรบางอย่างที่สำคัญ อำเภอที่เป็นแหล่งการค้าและธุรกิจ

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๖/๒๑

(๒) เลือกอำเภอขนาดเล็กที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ข้อ ๑ มา ๑ อำเภอ เพื่อเป็นอำเภอตัวแทนด้วย แต่ต้องเป็นอำเภอที่มีแหล่งค้าขายซึ่งประชาชนมาจับจ่ายใช้สอย นอกเหนือจากการบริโภคสินค้าที่ผลิตเองในครัวเรือนหรือท้องถิ่น

(๓) คำนึงถึงการกระจายจังหวัดตัวอย่างทั่วภูมิภาค และประเทศ

(๔) คำนึงถึงงบประมาณและกำลังคนที่มี

ใช้ระยะเวลา ๕ วัน / ครั้ง / เมื่อมีการปรับปรุง

๖.๖ สํารวจ คัดเลือกตัวแทนแหล่งจัดเก็บ ร้านค้าขายปลีก / บริการ และตัวอย่างสินค้า

ในการกำหนดแหล่งจัดเก็บราคาสินค้าและบริการนั้น ในบางประเทศที่มีการพัฒนาการจัดทำดัชนีราคา จะมีการสำรวจร้านค้าและแหล่งขายสินค้าที่ครัวเรือนนิยมไปจับจ่ายใช้สอย (Outlet Survey) เพื่อเป็นข้อมูลให้ทราบราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่บริโภคนั้น ครัวเรือนดัชนีนิยมไปซื้อมาใช้จากแหล่งใด เพื่อนำมากำหนดแหล่งจัดเก็บราคาพร้อมกันนี้อาจจะมีการหมุนเวียนแหล่งจัดเก็บราคาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้การจัดเก็บราคาเป็นไปอย่างทั่วถึงและทันสมัยด้วย

สำหรับในประเทศไทย ยังไม่มีการสำรวจร้านค้าหรือแหล่งขายสินค้า เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน จึงได้วางกฎเกณฑ์ในการเลือกตลาดเพื่อจัดเก็บราคา ดังนี้

(๑) เป็นร้านค้าประจำ เพื่อสะดวกแก่เจ้าหน้าที่จัดเก็บราคาจะสามารถจัดเก็บราคาได้ตลอดไป หรือถ้าเป็นแผงลอยต้องเป็นแผงที่ขายเป็นประจำ

(๒) เป็นร้านค้าที่มีสินค้าจำหน่ายจำนวนมากและหลายชนิด ที่ครัวเรือนดัชนีใช้บริโภค

(๓) เป็นตลาดที่ผู้บริโภคเดินทางมาซื้อสินค้าได้สะดวก


(๔) เป็นตลาดที่เป็นแหล่งจับจ่ายของผู้บริโภคทั่วไป ไม่ใช่เฉพาะสำหรับผู้บริโภคกลุ่มที่มีรายได้สูงมากหรือต่ำมากเพียงเฉพาะกลุ่มเดียว

หลักเกณฑ์ในการเลือกร้านค้าเพื่อจัดเก็บราคา มีดังนี้

(๑) เป็นร้านค้าประจำ เพื่อสะดวกแก่เจ้าหน้าที่จัดเก็บราคาจะสามารถจัดเก็บราคาได้ตลอดไป หรือถ้าเป็นแผงลอยต้องเป็นแผงที่ขายเป็นประจำ

(๒) เป็นร้านค้าที่มีสินค้าจำหน่ายจำนวนมากและหลายชนิดที่ครอบครัวดัชนีใช้บริโภค

(๓) เป็นร้านค้าที่อยู่ในย่านชุมชน เดินทางไป – มาสะดวก

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๗/๒๑


- (๔) เป็นร้านค้าที่ผู้บริโภครส่วนใหญ่นิยมมาซื้อสินค้า
 - (๕) เป็นร้านค้าที่ให้ความร่วมมืออย่างดีแก่เจ้าหน้าที่ในการสอบถามข้อมูลและจัดเก็บราคา
 - (๖) ในแต่ละพื้นที่จะกำหนดให้เลือกร้านค้าเพื่อจัดเก็บราคาอย่างน้อย ๓ ร้านค้า
- ใช้ระยะเวลา ๒๐ วัน / ครั้ง เมื่อมีการปรับปรุง

๖.๗ จัดเก็บ/บันทึกราคา

นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ และเจ้าหน้าที่เก็บราคา เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดเก็บราคาสินค้า เจ้าหน้าที่จะมีแบบฟอร์มที่กำหนดรายการสินค้าและลักษณะจำเพาะ เพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดบันทึกข้อมูลราคา เจ้าหน้าที่ทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมและมีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแลในเรื่องการจัดทำดัชนีราคาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลราคานั้นนำมาทำดัชนีนั้นถูกต้อง และรวดเร็วทันเวลา

หลักเกณฑ์ในการจัดเก็บราคาสินค้า มีดังนี้

๑. เป็นราคาที่ซื้อขายกันโดยปกติ ไม่ใช่ราคาทีลดให้เป็นกรณีพิเศษ หรือการต่อรองเป็นพิเศษ หรือราคาขายเลหลัง หรือราคาที่ขายลดเป็นพิเศษ เช่น ลดราคานาทีทองเนื่องจากเป็นวันเกิดหรือวันพิเศษของร้าน
๒. เป็นราคาที่ซื้อขายในปริมาณที่พอสมควรกับการใช้บริโภคในครัวเรือน ไม่ใช่ราคาทีซื้อขายกันปริมาณมาก ๆ
๓. เป็นราคาที่ซื้อขายกันจริง ๆ ซึ่งผู้บริโภคสามารถซื้อได้และผู้ขายก็สามารถขายได้ ถึงแม้ผู้ขายยังไม่ได้ขาย แต่พร้อมที่จะขายได้ตามราคนั้น ๆ ถ้ามีการซื้อขายกันจริง ๆ
๔. เป็นราคาทีซื้อขายกันด้วยเงินสด ไม่ใช่เงินเชื่อหรือเงินผ่อน
๕. เป็นราคาขายสำหรับสินค้านั้นโดยเฉพาะ ไม่รวมส่วนประกอบอย่างอื่นที่แถมให้เป็นพิเศษ รวมถึงค่าบริการ ค่าขนส่ง หรือบรรจุหีบห่อ
๖. เป็นราคาทีซื้อขายกันในเวลาปัจจุบัน ไม่ใช่ราคาย้อนหลังหรือราคาซื้อขายล่วงหน้า
๗. ไม่ใช่ราคาทีลดให้เป็นพิเศษสำหรับสมาชิก
๘. การเก็บราคาควรจัดเก็บตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น สินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย
๙. ราคาสินค้าทีมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย จะให้มีการจัดเก็บราคาเป็นรายสัปดาห์ ทุก ๆ สัปดาห์ ส่วนสินค้าทั่ว ๆ ไป จะจัดเก็บราคาเป็นรายเดือน
๑๐. ควรพิจารณาคคุณภาพของสินค้าว่าตรงตามลักษณะจำเพาะที่ต้งไว้หรือไม่ เพราะ จะมีผลอย่างมากต่อราคา เช่น สินค้าทีมีตำหนิจะมีราคาลดกว่าปกติ

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๘/๒๑

๑๑. ช่วงเวลาที่จัดเก็บควรเป็นช่วงเดียวกัน มิฉะนั้นอาจจะมีผลต่อราคาได้ เช่น ราคาผักในช่วงเช้าจะแตกต่างจากราคาผักในช่วงเย็น เป็นต้น ในปัจจุบันกองดัชนีเศรษฐกิจการค้าจะแบ่งสินค้าเป็นกลุ่ม ๆ โดยสินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาในช่วงระหว่างเดือนมาก การเก็บราคาจะมีความถี่มากขึ้น สินค้าที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาในช่วงระหว่างเดือนน้อยก็จะมีความถี่ในการเก็บราคาน้อยลง ดังนี้

- เก็บราคารายวัน ได้แก่ น้ำมันเชื้อเพลิง และแก๊สสำหรับรถยนต์
- เก็บราคารายสัปดาห์ ได้แก่ อาหารสด
- เก็บราคารายเดือน ได้แก่ สินค้าอื่น ๆ นอกจาก น้ำมันเชื้อเพลิงและอาหารสด
- เก็บราคาเฉพาะเป็นพิเศษ ได้แก่ ค่าเช่าบ้าน โดยจะแบ่งเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะเก็บราคาทุก ๖ เดือน

ในแต่ละเดือนจะเก็บราคาค่าเช่าบ้านในกลุ่มที่แตกต่างกัน

ในการจัดเก็บราคา บันทึกข้อมูลราคา เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องได้รับการอบรม ฝึกฝน จนชำนาญงาน มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถจัดเก็บข้อมูลราคาได้ตรงตามคุณลักษณะจำเพาะที่กำหนดไว้ และสามารถบันทึกข้อมูลราคาได้อย่างถูกต้อง โดยจัดเก็บราคาในแหล่งร้านค้าเดิมตามที่ระบุไว้ในแผนที่ร้านค้า และบันทึกข้อมูลราคาพร้อมทั้งจัดส่งข้อมูลราคาตามตารางปฏิทินการปฏิบัติงานที่กำหนดในแต่ละเดือน


ใช้ระยะเวลา ๑๖ วัน / เดือน

๖.๘ ตรวจสอบราคา

ก่อนการประมวลผลราคา นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าหน้าที่งานการพาณิชย์ และเจ้าหน้าที่งานสถิติ ต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลราคา ซึ่งต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ รอบรู้ และจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าอย่างใกล้ชิด และยังคงต้องส่งเสริมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อมูลราคา รวมทั้งต้องมีความชำนาญการใช้โปรแกรมตรวจสอบราคาตามเทคนิคสถิติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่นักวิชาการพาณิชย์และนักสถิติ ใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบข้อมูลราคาสินค้าชายปลีก / บริการ จำนวน ๑๐ วัน / เดือน (ปฏิบัติงานหลัอมวันกับขั้นตอนการจัดเก็บราคา ๘ วัน โดยการตรวจสอบข้อมูลกับเจ้าหน้าที่เก็บราคาและเจ้าของร้านค้า)

๖.๙ ประมวลผลดัชนี

การคำนวณดัชนีราคาผู้บริโภค คือ การคำนวณเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ (ในตระกร้าสินค้าที่กำหนด) ตามราคาสินค้าของเดือนปัจจุบัน (เดือนที่คำนวณดัชนี) กับค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ (ในตระกร้าสินค้านั้น) ณ ปีฐาน

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๑๙/๒๑

สูตรที่ใช้คำนวณดัชนีราคาผู้บริโภคของกองดัชนีเศรษฐกิจในปัจจุบันใช้สูตรของ ลาสเปร์ (Laspeyeres Formula) ซึ่งได้ดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสำหรับการคำนวณเพื่อวัดความเคลื่อนไหวของราคาสินค้า เมื่อเปรียบเทียบกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ และสามารถแก้ไขปัญหาเรื่องการเชื่อมต่อของราคา เนื่องจากการเปลี่ยนสินค้าเนื่องจากสินค้าขาดหายไป การเปลี่ยนลักษณะคุณภาพจำเพาะใหม่ การเพิ่มรายการคำนวณหรือตัดรายการคำนวณ สูตรที่ใช้คำนวณนี้เรียกว่า Modified Laspeyeres Formula

$$I_t = \left[\frac{\sum P_t \times P_{t-1} Q_0}{\sum P_{t-1} Q_0} \right] \times I_{t-1}$$

- I_t = ดัชนีราคา ณ เวลา t (ปัจจุบัน)
- I_{t-1} = ดัชนีราคา ณ เดือนที่ผ่านมา (t-๑)
- P_t = ราคาสินค้า ณ เวลา t (ปัจจุบัน)
- P_{t-1} = ราคาสินค้า ณ เดือนที่ผ่านมา (t-๑)
- Q_0 = ค่าใช้จ่ายหรือน้ำหนักแต่ละรายการ ณ ปีฐาน


การคำนวณดัชนีราคาของจังหวัด

คำนวณจากราคาสินค้าในแต่ละรายการสินค้า โดยใช้ราคาเฉลี่ย ซึ่งอาจจะเป็นราคาเฉลี่ยแบบธรรมดาที่ไม่มีน้ำหนักหรือราคาเฉลี่ยที่ถ่วงน้ำหนักจากค่าใช้จ่ายของครัวเรือนดัชนีในแต่ละพื้นที่ก็ได้

นักวิชาการพาณิชย์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปประมวลผลราคาออกมาเป็นดัชนีในรูปร้อยละ โดยผ่านการตรวจสอบดัชนีราคาจากหัวหน้ากลุ่มงานอีกครั้ง ใช้ระยะเวลา ๒ วัน / เดือน

๖.๑๐ วิเคราะห์ดัชนีราคาและจัดทำรายงาน

- การวิเคราะห์ดัชนีราคา นักวิชาการพาณิชย์มีหน้าที่ตรวจสอบ วิเคราะห์ดัชนีราคา รายงานการเคลื่อนไหวของดัชนีราคาผู้บริโภคของจังหวัด ในแต่ละหมวด พิจารณาสาเหตุสินค้าที่มีความเคลื่อนไหว สินค้ารายการใดส่งผลกระทบต่อดัชนีขึ้นหรือลง ซึ่งต้องติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำเป็นต้องมีความรอบรู้ และการติดตามสถานการณ์ราคาสินค้าอย่างใกล้ชิด เพื่อนำมาวิเคราะห์สาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงราคาได้อย่างถูกต้อง

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๒๐/๒๑

- *การจัดทำรายงาน* นักวิชาการพาณิชย์ เจ้าพนักงานการพาณิชย์ เจ้าพนักงานสถิติ และลูกจ้างเหมาบริการ นำเสนอรายงานการวิเคราะห์ดัชนีราคา รวมทั้งนำเสนอในรูปแบบกราฟ ตาราง และทำเอกสารนำเสนอต่อรัฐมนตรี ผู้บริหารระดับสูงในกระทรวง และหน่วยราชการต่าง ๆ

การวิเคราะห์ดัชนีราคาและจัดทำเอกสารเผยแพร่ ใช้ระยะเวลา ๗ วัน / เดือน (ปฏิบัติงานเหมือนกับ ขั้นตอนตรวจสอบราคาสินค้า ๒ วัน)


๖.๑๑ เผยแพร่และให้บริการ

เจ้าหน้าที่ทุกคน มีหน้าที่บริการและเผยแพร่ดัชนีราคาผู้บริโภคจังหวัด โดยกำหนดเวลาเผยแพร่ภายใน วันที่ ๑๕ ของเดือนถัดไป ผ่านช่องทางบริการเว็บไซต์ของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า www.tps.go.th โดยนักวิชาการพาณิชย์จะนำข้อมูลดัชนีราคาขึ้นเผยแพร่บนเว็บไซต์พร้อมทั้งให้ผู้ให้บริการสามารถดาวน์โหลดข้อมูล ข่าวดัชนีราคาเป็นไฟล์ Word/pdf และข้อมูลดัชนีราคาเป็นไฟล์ Excel ได้

- การเผยแพร่ข้อมูลดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด ใช้ระยะเวลาดำเนินการ ๑ วัน /เดือน
- การให้บริการข้อมูลดัชนีราคา พร้อมให้บริการตลอดทั้งเดือน

๗. เอกสารอ้างอิง

- ๑) กรมการสนเทศ กระทรวงเศรษฐกิจ ดัชนีราคาผู้บริโภคสำหรับพระนคร ธนบุรี
- ๒) กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กระทรวงพาณิชย์ ดัชนีราคาของประเทศไทยครึ่งศตวรรษของการพัฒนา
- ๓) นายประโยชน์ เพ็ญสุต กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ ดัชนีราคาผู้บริโภค (ธันวาคม ๒๕๓๘)
- ๔) Crawford, Allan, “Measurement Biases in the Canadian CPI : A Summary of Evidence”, Bank of Canada Review, Summer ๑๙๙๓
- ๕) Organization for Economic Co-operation and Development, Sources and Methods Consumer Price Indices
- ๖) U.S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics, BLS The Handbook of Methods : The Consumer Price Index

 <small>สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า</small> <small>Trade Policy and Strategy Office</small>	ระเบียบปฏิบัติงาน	เอกสาร ดศ.
	หน่วยงาน : กองดัชนีเศรษฐกิจการค้า (กลุ่มมาตรฐานข้อมูลและดัชนีเศรษฐกิจการค้า)	แก้ไขครั้งที่ ๒
	เรื่อง : กระบวนการจัดทำดัชนีราคาผู้บริโภคระดับจังหวัด	หน้าที่ ๒๑/๒๑

๘. แบบฟอร์มที่ใช้

- ๑) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด อ.
- ๒) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด น.
- ๓) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด บ.
- ๔) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีก ชุด บ. ๑
- ๕) แบบสำรวจข้อมูลราคาขายปลีกน้ำมันเชื้อเพลิง
- ๖) ปฏิทินการปฏิบัติงานจัดเก็บข้อมูลราคา
- ๗) แผนที่ร้านค้าขายปลีก / บริการ / บ้านเช่า

๙. เอกสารบันทึก

ชื่อเอกสาร	ผู้รับผิดชอบ	สถานที่จัดเก็บ	ระยะเวลา	วิธีการจัดเก็บ
ปฏิทินการจัดเก็บราคา	- นักวิชาการพาณิชย์ (ส่วนกลาง)	๑. เว็บไซต์ (link) ๒. เจ้าหน้าที่จัดเก็บข้อมูล	๑ ปี	เรียงตาม ปี พ.ศ.
รายงานข่าวดัชนีราคา ผู้บริโภคจังหวัดราย เดือน	นักวิชาการพาณิชย์	๑. ตู้อเอกสารกลุ่ม ยุทธศาสตร์และแผนงาน ๒. เครื่องคอมพิวเตอร์	๑ ปี	เรียงตาม ปี พ.ศ.
แบบสำรวจราคา	- นักวิชาการพาณิชย์ - เจ้าพนักงานการพาณิชย์ - เจ้าพนักงานสถิติ - ลูกจ้างเหมาบริการ	เจ้าหน้าที่จัดเก็บข้อมูล	๑ ปี	เรียงตามรหัส เจ้าหน้าที่